

bi sozialismo guttienez

Eredurik?.

Guti dela, Olof Palme (sozialista izateagatik baino ihaz Madrileko Gobernuraren kontrako kanpainagatik, gure artean ezagunagoa dena) Sobietar Batasunean izan da ofizialki ikustaldi bat egitera joana. Jugoslaviako Tito ere Stokolmora joan berri da. Eta udazkenean joatekoa Kubako Fidel Castro.

Joan-etorri hauk direla eta, batek baino gehiagok berri ere Suedia jarri du eredutzat. Suediak duen erakarmena ezaguna da. Hango neskek bakarrik ez baino hango sozialismoa ere asko famatzen da. Kapitalismoaren eta sozialismoaren arteko sintesia da hangoa batzuzentzat: alde batetik industriaren o/o 5 bakarrik sozializatua eta bestetik berdintasun edo igualitarismo ghieneko herria.

Ez Suediakoa ez Sobietar Batasuneko hartzen dutelako eredutzat, sozialismo berri baten bila dabilta beste batzu. Mitterrandek zuzentzen eta gidatzen duen sozialismo moetak du, azken partean, arrakastarik handiena. Mitterranden joerakoak dira De Martino, Mario Soares, Felipe Gonzalez, eta beste.

Joera honetako sozialismoa, agian berrikuntza handia- goen bezperatan dago. Mitterrandek berak esan duenez, Frantzian bertan ezkerreko gobernura iristea ez da aurrerantzean gerta litekeen zerbait, guti barru gerta daitekeen zerbait baizik. Frantzia bezalako herri aurreratu batetan ezkerre (sozialistak eta komunistak, alegia) aginteaz jabetuko balitz, inguruko zenbait situazio itzulipurdikatu egingo lirake. Ez da Europaren goikaldean gertatzen den sozialismoarekin konparatzekoa kasu hau, nahiz eta haiek ere herri aurreratu izan. Ba da eta alderik franko bi sozialismo hauen artean.

Hegoa eta Iparra.

Sozialismoaren azterketan jadanik klasiko bilakatu da bi sozialismo moeta hauen bereizketa. Batzuk sozialdemokrazia eta sozialismoa bereizten dute, beste batzuk nahiago dute, gauza bera esateko, Iparreko sozialismoa eta Hegoko edo Mediterranioko sozialismoa bezala bereizketa izendatu. Sozialismoaren aldetik begiratuta ere, bitan zatikatzen da Europa. Eta bi sozialismo bide hauen diferentziak aski ugari dira. Batzu aipatzeari ekingo gataizkio orain, bakoitza lobe definitzeko asmoarekin.

Europako Alderdi sozialistak Danimarkan bildu zirelarik ere, desberdintasun hauk ez ziren fitsik ere ezabatu. Ba-

koitza bere jokabidean finkatuagorik atera zela pentsatu ere pentsa dezakegu. Han bildu ziren 17 alderdi haietan, bi linea nagusitzen ziren argi eta garbi.

Alde batetik, Ipar aldekoak. Hauen artean, britainiar laborismoa, Eskandinaviako alderdiak, eta germaniarr. Kasu hauetan denetan, sozialistak agintean daude. Eta agintera iritsi ere, komunisten laguntzarik gabe ailegatu dira. Alderdi komunistak, gainera, minoritarioa da.

Beste aldetik, Hego Aldekoak daude, Frantzia, Italia, Portugal, Espainia, eta abar. Mediterraniarrak ere deitzen zaie hauei. Alderdi komunistak dela eta ez dela, alderdi sozialista hauk, ia beti, gobernutik kanpo aurkitzen dira, agintetik bazterturik.

Kapitalismoaren aurkako burrukan bat etorri arren, ez burruka egiteko orduan eta ez agintera iristerakoan jokabide bat bera har dezakete goiko eta beheko alderdi sozialista hauek. Ipar aldekoak eskuina zaindu beharrean aurkitzen dira. Hegoak, ostera, ezkerre. Hauen artean agintea hartzeko posibilitate bakarra, Ezkerrearen Batasunaren barruan da. Eta hortiz doaz. Jadanik 1972an Mitterrandek esan zuenez, "komunisten parean jartzeko bide bakarra, eta haiek gainditzekoa, bejaiekin bateratzea da". Alderdi komunistak oso minoritario diren herrietan ez dago holako arazorik. Eta haxe da hain zuzen ere Ipar aldeko alderdien kasua.

Kapitalismoarekin hausteko estrategia ere oso desberdina da biena. Emeki emeki erreformak eginaz jo nahi lukete aurrera Ipar aldekoek. Adabakitan ibiltzea litzateke hori, mediterraniarrentzat. Erabaki gogorrak hartu behar dira kapitalismoaren aurka, zir edo zart egin behar da deus funtsezkorik lortu ahal izateko, diote hauk.

Hego aldean, autogestioaren bidetik.

Ipar aldea, hitz batez esateko, sozial-demokrazia zalea da. Sozialismo beratua da hori Hego aldekoentzat. Hauen "image de marque" sozialismo autogestiozalea da. Joera hau geroz eta nabarmenagoa da.

Europa beheko sozialismoak, urte honen haseran, Mitterranden gidaritzapean Parisen egin zuen bileran ere garbi ikusi zen, puntu sendoenetarik bat sozialismo autonatiba gisa aurkezten dute. Sozialdemokraziaren aurrean alternatiba. Eta berdin, marxisten aurrean alternatiba. Irudi honekin agertu nahi dute jokura.

Autogestioa beretzat hartuz, alderdi sozialistek uste dute ba direla gauza sozialdemokraziaren tentazioari eusteko, horretarako kapitalismoaren kontrako burruka hauspotuz. Aldatuz eta desestalinizatuz doan alderdi komunistari ere erresistitzeko gauza ba direla autogestioarekin uste dute alderdi sozialistek. Alderdi komunistengandik bereizteko, demokrazia pluralistaren beharra azpimarratzen dute sozialistek.

Situazio eta historia desberdinei egokitzen dakielako sozialismo bat baino gehiago dago. Ez dago monolitismoarik, ez dago dogmatismo itxirik. Sozialismoaren alde doa hori. Era bateko ebakiduraz eta zismaz norbait mintzatu arren, bi sozialismo moeta hauek harremanetan tinko diraute. Etendura beste nonbaitetik sort dadin nahi ez bada, herri handietako sozialista hauek herri tikitako arazoak eta arreta handiagorekin begiratu beharko lituzkete. Eta, beraz hauetako alderdi sozialistekin harremanetan jarri. Zeren eta, hemen ere, ba liteke sozialismo moeta berriren bat bilatzea. Bi sozialismo beraz? Hiru ere bai.

Joan Mari Torrealdy.